

'Gitzwart scenario' wil Rijk niet

Van een onzer verslaggevers

WILLEMSTAD - Als puur en alleen wordt gekeken naar de instelling van een Commissie van Wijzen, zoals voorgesteld door de Commissie Rosenmöller, is het nog maar de vraag of gouverneur Frits Goedgedrag als koninkrijksorganen daartoe bevoegd is.

Dat stelt Arjen van Rijn, buitengewoon hoogleraar staatsrecht aan de vooravond van de Rijksministerraad morgen over de kwestie van de integriteit van verschillende Curaçaose ministers, waaronder premier Gerrit Schotte (MFK), in een opiniebijdrage elders in deze krant.

Hij stelt dat de bevoegdheden die het Reglement van de gouverneur van Curaçao (een rijkswet) aan de gouverneur toekent, maar heel beperkt van aard zijn: hij heeft vooral een taak in de sfeer van de afkondiging van regelgeving van het Koninkrijk, zoals rijkswetten, en bij het volgen van de naleving daarvan.

Van Rijn: „Oneerbiedig gezegd: het gaat vooral om een postbus- en doorgeef functie, en ook daarmee moet de gouverneur omgaan op een wijze die zijn positie als hoofd van de landregering niet in gevaar brengt. Terughoudendheid is

Staatsrechtjurist Van Rijn: Maar onder druk wordt alles vloeibaar

„Als de koninkrijksregering gouverneur Goedgedrag desondanks de aanwijzing geeft een Commissie van Wijzen in te stellen, dan moet die aanwijzing bovendien zijn terug te voeren op een taak die de koninkrijksregering in het Statuut toegekend heeft gekregen. Artikel 43 Statuut geeft

de koninkrijksregering weliswaar een toezichttaak, vervolgt de hoogleraar, maar die wordt volgens de doctrine volledig ingevuld via de artikelen 50 en 51 Statuut. Artikel 50 is volgens Van Rijn in de integriteitkwes- tie niet aan de orde, want er is geen Curaçaose regelgeving die moet worden geschrapt.

En artikel 51 ziet toe op de situatie dat bijvoorbeeld het parlement of de regering van Curaçao nalatig is om zelf iets te doen. „In dat geval kan een algemene maatregel van rijksbestuur worden uitgevaardigd, maar alleen - zoals de doctrine dat zo mooi omschrijft - als sprake is van een structureel ontoelaatbare toe-

stand.” De staatsrechtjurist vraagt: „Is daarvan al sprake als Curaçao weigert om nader onderzoek te verrichten naar de integriteit van bepaalde ministers inclusief de minister-president? Ik heb mijn twijfels. Artikel 51 lijkt mij daarvoor niet bedoeld. Maar onder druk wordt natuurlijk wel alles vloeibaar.”

Dat geldt trouwens ook voor de rol van de gouverneur. Want er zijn wel precedentes. In de jaren negentig is er via de route van het koninkrijk en de gouverneur van Aruba ook nader antecedentenonderzoek verricht naar een beoogd Arubaans minister - met wijze mannen inclusief - nadat Aruba zelf aan diens benoeming had vastgehouden. De persoon is uiteindelijk geen minister geworden.

„Met wat fantasie is dus nog wel voorstelbaar” dat gouverneur Goedgedrag op instructie overgaat tot het instellen van een Commissie van Wijzen en dat de koninkrijksregering uiteindelijk nog verder zou gaan als de noodzaak zou bestaan. „Maar stel je voor: een koninkrijksregering die - in het ergste geval - de op democratische wijze aan het bewind gekomen minister-president van Curaçao en een aantal van diens ministers zou ontslaan?”

Op pagina 12+13
 Sleutel ligt nog steeds bij Staten

Spreekwoorden voor VJM-college

Het Vigdis Jonckheer Mensing (VJM)-college heeft het boek '1001 Proverbio' gekregen. Op de foto schooldirecteur Marie Halman-Nicolaas, de ouders Frielink, die de boeken aan de school cadeau deden, en de makers uit Bonaire, Jacqueline Bremmers en Bart Landheer.

FOTO VJM COLLEGE

Advertentie

Toename kredieten op Aruba

Van een onzer verslaggevers

ORANJESTAD - De Centrale Bank van Aruba (CBA) concludeert in haar verslag over september 2011 dat het consumentenkrediet met 8,1 miljoen florin (+1,5 procent) is gestegen ten opzichte van voorgaande maand. Hoewel het consumentenkrediet op het hoogste niveau voor dit jaar staat, bevindt het zich nog steeds onder dat van september 2010, wat volgens de CBA aangeeft 'dat Aruba nog op het pad is naar economisch herstel'. Het aantal verblijfstoeristen groeide in september dit jaar met 9,3 procent of 5.460 bezoekers in vergelijking met september 2010, vooral door de Latijns-Amerikaanse markt (+5,749 bezoekers of +36,3 procent), in het bijzonder Venezuela (+40,5 procent). In tegenstelling hiermee nam het cruisetoerisme af tot 4.652 passagiers, een daling van 37,8 procent in vergelijking met dezelfde periode van 2010.

Op pagina 24
 Inkomsten uit belasting
 min 9,5 procent

HARTELIJK DANK

"Thanksgiving is about caring & sharing and rejoicing in our bountiful blessings. There is so much to be thankful for".

Wij bedanken u als gewaardeerde cliënt voor het vertrouwen dat u in onze bank stelt.

Uw Banko Amigu wenst iedereen, vooral onze klanten die Thanksgiving vieren, een fijne dag.

MCB
 MADURO & CURIEL'S BANK N.V.
 www.mcb-bank.com

Elegante oplossing conflict nodig

Vrijdag vergadert de Rijksministerraad naar verwachting opnieuw over verdere stappen die nodig zijn naar aanleiding van het rapport 'Doe het zelf', dat de Commissie Onderzoek Curaçao op 30 september uitbracht. Deze Commissie Rosenmöller adviseerde onder meer om een Commissie van Wijzen in te stellen, die onderzoek gaat doen naar de twijfels die zijn ontstaan aan de integriteit van een aantal ministers uit het kabinet Schotte, onder wie de minister-president zelf. De Staten zouden hiertoe het initiatief moeten nemen, als zij het niet doen de landsregering, en in het uiterste geval zou de gouverneur als vertegenwoordiger van de koninkrijksregering de commissie moeten instellen. Op verzoek van het *Antilliaans Dagblad* geeft Arjen van Rijn, buitengewoon hoogleraar staatsrecht, zijn visie.

DOOR ARJEN VAN RIJN

De aanbevelingen van de Commissie Rosenmöller hebben, zoals we allemaal weten, tot een hoop geruzie geleid. Zo zou de commissie haar boekje te buiten zijn gegaan door op eigen initiatief en zonder uitdrukkelijk mandaat te praten met een groot aantal mensen uit de samenleving en zich in het rapport op die mensen beroepen zonder hun namen prijs te geven. Nederland wordt verweten zich te mengen in de interne aangelegenheden van Curaçao en een gebrek aan respect voor zijn grootste Caribische koninkrijkspartner te tonen. Parlement en regering van Curaçao zeggen geen reden te zien om een Commissie van Wijzen in te stellen. Begin oktober lekten de notulen van de Rijksministerraad uit, waaruit zou blijken dat de koninkrijksregering bereid is om in het uiterste geval in te grijpen uit hoofde van haar taak om de deugdelijkheid van bestuur in een land van het Koninkrijk te waarborgen in het geval dat land daar aantoonbaar niet zelf voor zorgt. Ook is een memo van de Curaçaoese

Veiligheidsdienst van eind oktober 2010 uitgelekt, waarin de premier en drie andere ministers van een gebrek aan integriteit worden beticht. Minister Donner van Koninkrijksrelaties zag eerder dit jaar echter geen reden om nader onderzoek te verrichten. Volgens premier Schotte is het omstreden memo op roddels gebaseerd. De sfeer tussen Curaçao en Nederland is tamelijk ijszig geworden.

Politici roepen elkaar van beide kanten van de oceaan niet-malse dingen toe. Wel hebben Schotte en Donner tijdens het bezoek van de koningin voor het oog van de media ostentatief een biertje op de Handelskade met elkaar gedronken. Wat valt daaruit af te leiden? Is er een diplomatieke oplossing in zicht? Is de fase van de-escalatie aangebroken? Misschien weten we vrijdag meer.

De integriteitkwestie overschaduwde nu al een jaar lang de start van het nieuwe land Curaçao. Het is een start met hinderissen geworden. Maar mis-

Sleutel ligt

Paul Rosenmöller tijdens de persconferentie over het rapport 'Doe het zelf'.

schien was het wel onvermijdelijk. Was deze kwestie er niet geweest, dan was er misschien een ruzie over iets anders ontstaan. De behoefte om in de nieuwe verhoudingen enige piketpaaltjes te slaan lijkt groot te zijn. Dat geeft niets, zolang we er maar uitkomen. Maar hoe komen we er uit? Is hier sprake van een zuiver politieke aangelegenheid die een politieke oplos-

voegdheid van de volksvertegenwoordiging, de Staten, raakt. Dat zegt de commissie overigens ook zelf. Het gaat uiteindelijk om niets anders dan om de vraag hoe groot het vertrouwen van de Staten in de betrokken ministers is.

Natuurlijk kunnen de Staten het rapport verwerpen of negeren, en natuurlijk kan de discussie gaan over de wijze waarop het rapport tot stand is gekomen, en of de commissie mocht handelen zoals ze gehan-

sing vereist of biedt het staatsrecht nog enige handvatten, met andere woorden: zijn er nog regels waar we wat aan hebben?

Wat betekent dit nu alles nu voor de beschuldigingen van niet-integer gedrag aan het adres van de minister-president en sommige ministers, waaraan de Commissie Rosenmöller refereert en waarvoor de commissie een Commissie van Wijzen voorstelt, die deze beschuldigingen tot op de bodem zou moeten uitzoeken? Daarmee doet de Commissie Rosenmöller een voorstel dat in de kern de be-

houdeld heeft. Maar het rapport ligt er en is daarmee een feit geworden. Feit is ook dat het rapport in de Curaçaoese samenleving veel onrust heeft veroorzaakt en dat veel burgers behoefte hebben aan informatie. Dit zou ook bij de Staten tot de behoefte moeten leiden precies te willen weten wat waar is en wat niet waar is, met onderbouwing. En bij de desbetreffende ministers tot een bijna natuurlijke behoefte om van hun kant zo veel mogelijk informatie en toelichting te geven voor zover dat in hun macht ligt. Uit respect voor de kiezers, die vroeg of laat via hun stem hun persoonlijke oordeel over het gebeurde en de omgang daarmee zullen kunnen geven. Op basis van feiten - en niet van beschuldigingen over en weer, van beweringen op basis van horen zeggen en van uitgelekte memo's - kan het parlement dan zijn standpunt bepalen. Dat hoeft helemaal niet via een Commissie van Wijzen, maar kan ook op een andere manier als dat beter past. Als de burger maar het gevoel krijgt serieus te worden genomen. Vertrouwen moet er niet alleen zijn tussen parlement en regering, maar ook tussen de overheid en de burgers. Voor zover er in de sfeer van de integriteit van bepaalde ministers een probleem zou bestaan, behoort dit dus via de regels van de parlementaire democratie te worden opgelost. Is er gegeven dit alles dan nog

wel een rol voor het koninkrijk weggelegd? Deze vraag is nog niet zo gemakkelijk te beantwoorden. De discussie van de afgelopen weken over hoe om te gaan met het rapport van de Commissie Rosenmöller beweegt zich in de grijze zone van het Statuut. Op grond van artikel 43 Statuut moet elk van de landen zelf zorg dragen voor de verwezenlijking van de mensenrechten, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van het bestuur, maar heeft het koninkrijk wel een waarborgfunctie. Deze waarborgfunctie is verderop in de artikelen 50 en 51 Statuut uitgewerkt. Zo kan de koninkrijksregering op grond van artikel 50 incidenteel regelgeving van een land buiten werking stellen als die regelgeving in strijd zou zijn met het recht of het belang van het koninkrijk. Of zij kan op grond van artikel 51, wanneer de wetgever of de regering van een land tekortschiet in de uitoefening van zijn taken, bij algemene maatregel van rijksbestuur de maatregelen treffen die zij nodig acht om dat tekort op te heffen. Dat is een heel vérgaande bevoegdheid die diep ingrijpt in de autonomie van een land. Ook de Verenigde Naties werden er destijds niet blij van, want die autonomie is nu juist het vertrekpunt van de samenwerking binnen het koninkrijk. Het is niet voor niets dat van beide artikelen sinds de inwerkingtreding van het Statuut in 1954 nog nooit gebruik is gemaakt.

Wel is in 1960 eenmaal bij algemene maatregel van rijksbestuur het Bestuurscollege van Curaçao vanwege een onoplosbaar conflict met de Eilandsraad naar huis gestuurd en is in 1992 het Eilandbestuur van Sint Maarten vanwege wanbeleid onder curatele gesteld. Maar dit ingrijpen was beide keren niet gebaseerd op het Statuut, maar op een in de Staatsregeling van de Nederlandse Antillen aan de koninkrijksregering gegeven bevoegdheid. Achtergrond hiervan was dat, toen eind jaren veertig de Antillen werden gevormd, Aruba liever door Den Haag dan door Willemstad gekapitteld wilde worden in geval van groevelijke verwaarlozing van de eilandelijke huishouding. Deze bevoegdheid bestaat sinds 10-10-'10 uiteraard niet meer.

Wel is in artikel 15 van het Reglement van de Gouverneur van Curaçao (een rijkswet) nog geregeld dat de gouverneur als vertegenwoordiger van de koninkrijksregering waakt over het algemeen belang van het koninkrijk overeenkomstig de bepalingen van het Reglement en met inachtneming van de aanwijzingen van de koninkrijksregering. Op dit laatste

„Het gaat om vertrouwen en herstel daarvan waar het is gaan brokkelen. Een dialoog daarover binnen het koninkrijk is nooit verkeerd, maar een dergelijke dialoog zal in de eerste plaats tussen Staten en regering van Curaçao moeten plaatsvinden. Dat vergt een actieve, open houding, zowel van de Staten als van de regering.”

nog steeds bij Staten

Donner en Schotte samen op een terras.

FOTO'S ANTILLIAANS DAGBLAD

Dat geldt ook voor de rol van de gouverneur in het geheel. Geheel zonder precedenten zitten we immers niet. In de jaren negentig is er via de route van het koninkrijk en de gouverneur van Aruba ook nader antecedenten-onderzoek verricht naar een beoogd Arubaans minister, met wijze mannen inclusief, nadat Aruba zelf aan diens benoeming had vastgehouden. De persoon in kwestie is uiteindelijk geen minister geworden.

Met wat fantasie is dus nog wel voorstelbaar dat de gouverneur op instructie overgaat tot het instellen van een Commissie van Wijzen en dat de koninkrijksregering uiteindelijk nog verder zou gaan als de noodzaak zou bestaan. Maar stel je voor: een koninkrijksregering die - in het ergste geval - de op democratische wijze aan het bewind gekomen minister-president van Curaçao en een aantal van diens ministers zou ontslaan? Het zou bovendien betekenen dat de Gevolmachtigde minister van Curaçao in de Rijksministerraad zou moeten worden overruled. Nog zo'n hobbel die bijna onneembaar is. Het koninkrijk zou op zijn grondvesten schudden. Een gitzwart scenario dus, waar in Den Haag geen bestuurder op zit te wachten, zeker de pragmaticus Donner niet. Als er iemand doordrongen is van het primaat van de politiek, dan is hij dat wel. Ik neem dan ook aan dat op dit moment achter de schermen alles in het werk wordt gesteld om tot een meer elegante oplossing van het conflict te komen.

De sleutel hiervoor ligt mijns inziens bij de Staten van Cura-

çao. Minister Donner schreef op 11 januari 2011 aan de Tweede Kamer: „De gouverneur stelt naar aanleiding van de reactie van de betrokken bewindslieden op de resultaten van de screening dat er voor hem voldoende reden is aan te nemen dat er geen sprake is van omstandigheden die de conclusie rechtvaardigen dat de ministers niet ministeriabel zijn. Ik heb aangegeven geen reden te zien om af te wijken van dit standpunt van de Gouverneur.” Ook de Commissie Rosenmöller ziet de resultaten van de screening van vorig jaar als een gegeven. Waar het dus eigenlijk alleen nog om gaat, is dat de leden van het Curaçaoese kabinet zich in hun ambtsuitoefening zelf integer gedragen. Hetgeen allereerst betekent dat zij zich houden aan de Landsverordening integriteit ministers en daarnaast dat ook overige gevoelens van onrust worden weggenomen die kennelijk op sommige plekken in de samenleving aanwezig zijn. Het gaat dus om vertrouwen en herstel daarvan waar het is gaan brokkelen. Een dialoog daarover binnen het koninkrijk is nooit verkeer, maar een dergelijke dialoog zal in de eerste plaats tussen Staten en regering van Curaçao moeten plaatsvinden. Dat vergt een actieve, open houding, zowel van de Staten als van de regering. In-dachtig het besef dat de kiezer, vroeger of later, uiteindelijk beslist.

Arjen van Rijn is buitengewoon hoogleraar staatsrecht en staatskundige vernieuwing aan de University of Curaçao.

artikel baseert de Commissie Rosenmöller haar aanbeveling om de gouverneur een Commissie van Wijzen in te laten stellen, mochten noch de Staten noch de Curaçaoese regering daartoe overgaan.

Het wordt echter niet even een kwestie van toepassen. Als we puur naar de instelling van een Commissie van Wijzen kijken, is het nog maar de vraag of de gouverneur als koninkrijksorgaan daartoe bevoegd is. De bevoegdheden die het Reglement aan de gouverneur toekent, zijn maar heel beperkt van aard: hij heeft vooral een taak in de sfeer van de afkondiging van regelgeving van het koninkrijk, zoals rijks wetten, en bij het volgen van de naleving daarvan. Oneer-

bidig gezegd: het gaat vooral om een postbus- en doorgeef-functie, en ook daarmee moet de gouverneur omgaan op een wijze die zijn positie als hoofd van de landsregering niet in gevaar brengt.

Terughoudendheid is dus het opperste gebod. Als de koninkrijksregering hem desondanks de aanwijzing geeft een Commissie van Wijzen in te stellen, dan moet die aanwijzing bovendien zijn terug te voeren op een taak die de koninkrijksregering in het Statuut toegekend heeft gekregen. Artikel 43 Statuut geeft de koninkrijksregering weliswaar een toezichttaak, maar die wordt volgens de doctrine volledig ingevuld via de artikelen 50 en 51 Statuut. Artikel

50 is in de integriteitkwes-tie niet aan de orde, want er is geen Curaçaoese regelgeving die moet worden geschrappt. Artikel 51 ziet op de situatie dat bijvoorbeeld het parlement of de regering van Curaçao nalatig is om zelf iets te doen. In dat geval kan een algemene maatregel van rijksbestuur worden uitgevaardigd, maar alleen - zoals de doctrine dat zo mooi omschrijft - als sprake is van een structureel ontoelaatbare toestand. Is daarvan al sprake als Curaçao weigert om nader onderzoek te verrichten naar de integriteit van bepaalde ministers inclusief de minister-president? Ik heb mijn twijfels. Artikel 51 lijkt mij daarvoor niet bedoeld. Maar onder druk wordt natuurlijk wel alles vloeibaar.

Spanning tussen regels en macht

Het staatsrecht is bij uitstek een tak van sport waar de spanning tussen regels en macht intens aanwezig is. Het gaat in het staatsrecht nooit alleen maar om regels maar altijd ook om politiek. Het staatsrecht biedt bepaalde kaders waarbinnen de politiek zich behoort te bewegen, maar mag het politieke bedrijf nooit onmogelijk maken. De politiek moet de ruimte hebben, moet vrij zijn om keuzes te maken. Logisch, want de politiek staat niet op zichzelf maar vormt idealiter een directe afspiegeling van wat wij als burgers willen. Als we met zijn allen de maatschappij op een bepaalde manier willen inrichten, van onderwijs tot sociale zekerheid, dan moet dat kunnen. Binnen bepaalde randvoorwaarden, dat wel, maar als burgers zijn we vooral baas over onszelf. Dat zijn grote woorden, maar ze zijn wel waar. Ze zijn ook waar voor

Curaçao. Dat neemt niet weg dat de politiek zich aan bepaalde randvoorwaarden moet houden, die we tenslotte met elkaar hebben afgesproken en die uiteindelijk ook tot doel hebben dat er over ons burgers niet zomaar heengelopen wordt. De 'rule of law' beschermt ons, collectief en individueel, tegen machtsmisbruik. De geschiedenis leert ons dat die bescherming noodzakelijk is, dat de behoefte aan zulke regels van alle tijden is, en dat die behoefte gedeeltes ook los staat van de cultuur waarin we leven. En we weten ook maar al te goed dat de meerderheid van vandaag weer de minderheid van morgen kan zijn en omgekeerd. Met andere woorden: behoefte aan bescherming hebben we op zijn tijd allemaal.

Dit mechanisme, de behoef-

te aan regels die ons beschermen, maar ook de behoefte aan politieke vrijheid, alsmede de spanning tussen de twee, zien we ook terug in de integriteitdiscussie. Het gaat over grote issues. We willen geregeerd worden door personen die we kunnen vertrouwen, liefst blindelings, personen van wie we zeker kunnen weten dat ze het algemeen belang en niet hun individuele belangen dienen. Een schoon blazoen van bestuurders is essentieel voor het vertrouwen in de overheid. Tegelijk willen we als burgers zelf in vrijheid kunnen bepalen door wie we worden geregeerd. De Staatsregeling stelt aan het ministerschap dan ook geen bijzondere eisen, behalve dat men de Nederlandse nationaliteit moet bezitten en niet uitgesloten mag zijn van het kiesrecht. Of

we onze bestuurders goed genoeg vinden, is iets dat we zelf willen beslissen en niet door anderen laten beoordelen. In ons bestel lost deze beslissing zich uiteindelijk op in de staatsrechtelijke vertrouwensregel: de regering en haar individuele ministers moeten het vertrouwen genieten van de meerderheid in het parlement, zijnde de vertegenwoordiging van het volk. Is dat het geval, dan zijn deze personen goed genoeg.

Dat is overigens geen beslissing louter of gevoel. Van kandidaat-ambtsdragers wordt nagegaan of bij hen sprake is van belangen of functies die onverenigbaar zijn met de uitoefening van het ministersambt. Is dat zo, dan wordt zo'n kandidaat normaliter geen minister. Het gaat daarbij overigens om een staatsrechtelijke

gewoonte, die niet rechtstreeks op de geschreven constitutie is terug te voeren. In de Curaçaoese situatie geeft de Landsverordening integriteit-bescherming ministers vervolgens ook duidelijke regels ter voorkoming van belangenverstengeling tijdens de uitoefening van het ministersambt zelf. Ministers blijven bovendien op hun handelen uiteraard steeds strafrechtelijk aanspreekbaar. Er is dus een heel setje regels waaraan het handelen van ministers in functie kan worden getoetst. Op overtreding van de integriteitregels staan niet steeds sancties, maar de minister-president en de ministers kunnen dan door het parlement op het matje worden geroepen. Gaat het om de beoordeling en de waarborging van de integriteit van een minister, dan is dus per saldo het oordeel van het parlement doorslaggevend.